ผลการเสริมขมิ้นต่อค่าการย่อยได้ของโภชนะ จำนวน *Escherichia coli* และ Lactic acid bacteria ในมูลของสุกรหลังหย่านม

The Effects of Curcumin Supplementation on Nutrient Digestibility, Number of *Escherichia coli* and Lactic acid bacteria in Weaning Pig Fecal

ไกรสิทธิ วสุเพ็ญ[1*], เฉลิมพล เยื้องกลาง[1], จำลอง มิตรชาวไทย[2], ศศิพันธ์ วงศ์สุทธาวาส[1] และ เสมอใจ บุรีนอก[1]

Kraisit Vasupen[1*], Chalermpon Yuangklang[1], Jamlong Mitchoathai[2], Sasiphan Wongsutthavas[1] and Smerjai Bureenok[1]

บทคัดย่อ: การศึกษาการเสริมขมิ้นต่อการย่อยได้ของโภชนะและจำนวนจุลินทรีย์ *Escherichia coli* และ Lactic acid bacteria ในมูลของสุกรหลังหย่านม ใช้ลูกสุกรลูกผสมสามสาย (ลาร์จไวท์ x แลนเรซ x ดูรอค) เพศผู้ จำนวน 16 ตัว น้ำหนักเฉลี่ย 7.1 กิโลกรัม โดยแบ่งสุกรเป็นสองกลุ่มเพื่อเปรียบเทียบการเสริมขมิ้นที่ระดับ 0.2% กับการไม่เสริมขมิ้น ในอาหารลูกสุกรหลังหย่านม มีระยะเวลาการทดลอง 14 วัน ผลการทดลองพบว่า ค่าการย่อยได้ของวัตถุแห้งเท่ากับ 90.26% และ 91.19% การย่อยได้ของอินทรียวัตถุเท่ากับ 91.07% และ 92.10% การย่อยได้ของโปรตีนเท่ากับ 86.53% และ 88.37% การย่อยได้ของไขมันเท่ากับ 84.38% และ 79.82% การย่อยได้ของเยื่อใยเท่ากับ 84.66% และ 86.72% และการย่อยได้ของเถ้าเท่ากับ 83.60% และ 79.32% ตามลำดับ (P>0.05) ไม่พบความแตกต่างของจำนวนเชื้อ *E. coli* ในมูลลูกสุกรที่เสริมขมิ้นและไม่เสริมขมิ้นลงในอาหาร (5.78 และ 6.07 log CFU/g, ตามลำดับ)(P>0.05) แต่พบว่าจำนวนเชื้อ Lactic acid bacteria ในมูลสุกรกลุ่มที่ได้รับขมิ้นมีปริมาณมากกว่ากลุ่มที่ไม่เสริมอย่างมีนัยสำคัญ (6.30 และ 5.69 log CFU/g, P <0.05)
คำสำคัญ: สุกรหลังหย่านม, ขมิ้น, การย่อยได้ของโภชนะ

ABSTRACT: This experiment was conducted to determine the effect of curcumin supplementation in starter diet on nutrient digestibility and number of *Escherichia coli* and Lactic acid bacteria of weaning pigs. Sixteen male hybrid weaned pigs (Large white x Landrace x Duroc ; 7.1 kg average body weight) were divided to two groups and fed the experimental diets with 0.2% curcumin and without curcumin, 14 days period. The result shown that digestibility of dry matter, organic matter, protein, crude fat, crude fiber, and ash were 90.26% and 91.19%, 91.07% and 92.10%, 86.53% and 88.37%, 84.38% and 79.82%, 84.66% and 86.72%, and 83.60% and 79.32%, respectively, were not significantly different (P>0.05). Weaning pigs fed diet with or without curcumin 0.2% were no effect on number of *E. coli* in fecal. However, Lactic acid bacteria in fecal of weaned pigs fed diet with curcumin 0.2% were higher than weaned pigs fed diet without curcumin (6.30 and 5.69 log CFU/g, P <0.05).
Keywords: weaning pigs, curcumin, digestibility

[1] คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน อ.พังโคน จ.สกลนคร 47160
Faculty of Natural Resources, Rajamangala University of Technology Isan, Phangkhon, Sakon Nakhon 47160

[2] ภาควิชาคลินิกสุกร คณะสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร กรุงเทพฯ 10530
Department of Clinic for swine, Faculty of Veterinary Medicine, Mahanakorn University of Technology, Bangkok 10530

* Corresponding author: ks_vasupen@yahoo.com

บทนำ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการผลิตสุกรในเชิงการค้ามีการเติบโตมาก และมีการแข่งขันในด้านการเพิ่มผลผลิตมากขึ้น เนื่องจากต้องเร่งผลิตตามความต้องการของตลาด ดังนั้นแนวทางการลดระยะเวลาการเลี้ยงลูกสุกรของแม่สุกรจึงเป็นที่น่าสนใจศึกษา แม่สุกรโดยธรรมชาติจะหยุดให้ลูกสุกรกินนมช่วง 5-6 สัปดาห์หลังคลอด แต่ในปัจจุบันเกษตรกรทั่วไปทำการหย่านมเมื่อ 3-4 สัปดาห์ การลดระยะเวลาในการเลี้ยงลูกของแม่สุกรทำให้แม่สุกรกลับมาพร้อมผสมพันธุ์เร็วขึ้น หากแต่มีผลทำให้ลูกสุกรเกิดอาการเครียด มีการเจริญเติบโตช้า สุขภาพไม่แข็งแรง ท้องร่วง เนื่องจากกระเพาะของลูกสุกรยังไม่สามารถผลิตและหลั่งกรดเกลือ (HCl) ได้เพียงพอจนกว่าอายุจะถึง 10 สัปดาห์

การแก้ไขปัญหาการท้องเสียของลูกสุกรช่วงหย่านมมีการใช้ยาปฏิชีวนะปริมาณมาก เพื่อลดอัตราการตายและเพิ่มผลผลิต รวมถึงการใช้ต่อเนื่องเป็นสารกระตุ้นการเจริญเติบโตในช่วงเลี้ยงขุน ซึ่งเป็นสาเหตุให้มีสารปฏิชีวนะตกค้างในเนื้อสัตว์ และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเนื้อสัตว์ มีผลต่อผู้บริโภคบางกรณีแสดงอาการแพ้ยา เพิ่มโอกาสในการเกิดมะเร็ง และทำให้เกิดปัญหาเชื้อแบคทีเรียดื้อยาปฏิชีวนะ เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวทำให้ในหลายประเทศทั่วโลกมีการออกกฎหมายการห้ามใช้สารปฏิชีวนะในอาหารสัตว์ และเป็นประเด็นของนักวิชาการที่จะหาสารทดแทนในการลดการสูญเสียในการเลี้ยงสัตว์ สมุนไพรเป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้บริโภคมีความมั่นใจว่าสามารถทดแทนและปลอดภัย

สาโรจ และคณะ (2547) รายงานว่าลูกสุกรอนุบาลที่ใช้ขมิ้นชัน 0.20 % ของอาหารสามารถทดแทนยาปฏิชีวนะ เร่งการเติบโตได้ผล และมีประสิทธิภาพการใช้อาหารดี โดยไม่กระทบปริมาณอาหารที่กินในสุกรเล็ก-รุ่น (30-78 กก.) การเสริมขมิ้นชัน 0.15-0.25% ของอาหาร เพิ่มอัตราการเติบโตของสุกรเหนือกลุ่มปฏิชีวนะตั้งแต่ 7.4-15.5% เพิ่มประสิทธิภาพการใช้อาหารได้ 12.5-17.8% โดยไม่เพิ่มอาหารที่กิน สาร curcumin ในขมิ้นชันมีฤทธิ์ในการยับยั้งเชื้อ *Escherichia coli* ลดการอักเสบของลำไส้ ทำให้ระบบย่อยอาหารของลูกสุกรมีการดูดซึมโภชนะในอาหารได้มากและไวขึ้น (ยุทธนาและคณะ, 2545) ซึ่งเป็นคุณสมบัติเช่นเดียวกับยาปฏิชีวนะ จึงเสมือนเป็นสารเสริมการเจริญเติบโตของลูกสุกร นอกจากนี้มีรายงานการทดลองของ Ilsley et al. (2005) ที่ทำการเสริม Guillaja saponin และ Curcumin (750 และ 200 mg/kg ของอาหาร) ในลูกสุกรที่มีอายุ 29 วัน จำนวน 192 ตัว พบว่า ช่วง 0-4 วันแรก อัตราการเจริญเติบโตสูงขึ้น แต่ช่วง 15-20 วัน กลับมีอัตราการเจริญเติบโตลดลง อย่างไรก็ตามพบว่าช่วยให้อัตราการตายและอาการท้องร่วงของสุกรลดลง จะเห็นได้ว่าขมิ้นเป็นสมุนไพรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการใช้ทดแทนยาปฏิชีวนะ หากแต่ยังมีข้อมูลที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของขมิ้นต่อการย่อยได้ของโภชนะและต่อจุลินทรีย์ในลำไส้ของสุกรจำกัด ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาผลของการเสริมขมิ้นในอาหารลูกสุกรต่อการย่อยได้ของโภชนะตลอดทางเดินอาหาร และจำนวนเชื้อ *E. coli* และ Lactic acid bacteria

วิธีการศึกษา

สัตว์ทดลอง : ใช้สุกรสามสาย ŧ(Large white x Landrace x Duroc) หลังหย่านม อายุ 21-25 วัน น้ำหนักประมาณ 7.1 กิโลกรัมเพศผู้ จำนวน 16 ตัว แบ่งเป็น 2 กลุ่ม นำมาเลี้ยงในคอกขังเดี่ยว พื้นที่ขนาด 0.3 ตร.ม./ตัว มีน้ำให้กินตลอด ให้อาหารวันละ 2 ครั้ง ในตอนเช้า-บ่าย

แผนการทดลอง : วางแผนการทดลองแบบ Completely Randomized Design (CRD) ใช้อาหารสำเร็จรูปสำหรับลูกสุกรหย่านม สูตรที่ 1 อาหารสำเร็จรูป (Control) สูตรที่ 2 อาหารสำเร็จรูป + ผงขมิ้น 0.2 % ของอาหารขมิ้นผงที่ใช้ซื้อจากเกษตรกรผลิตเองที่ ตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (Table 1)

Table 1 Nutrient composition in experimental diet.

Item	DM (%)	OM	CP	EE	CF	Ash	NFE
			---------- % of DM ----------				
Control diet	91.15	93.83	19.84	7.40	3.34	6.17	63.25

วิธีการเก็บข้อมูลและตัวอย่าง : ชั่งน้ำหนักตัวเมื่อเริ่มการทดลองและสิ้นสุดการทดลอง ระยะเวลาการทดลอง 14 วัน วัดปริมาณการกินอาหารและเก็บปริมาณมูล 7 วัน ช่วงท้ายการทดลอง นำตัวอย่างอาหารและตัวอย่างมูลวิเคราะห์คุณค่าทางเคมีของอาหารทดลองตามวิธีการมาตรฐาน (AOAC, 1990) สุ่มตัวอย่างมูลเพื่อนำมาตรวจนับจุลินทรีย์วันสุดท้ายของการทดลอง

การตรวจนับจุลินทรีย์โดยวิธีการ dilution plate count

เตรียมตัวอย่างมูลสด 1 กรัม ทำการเจือจางตัวอย่างมูลแล้วนำไปเลี้ยงในจานอาหารเพาะเชื้อบ่มให้เจริญแล้วนับจำนวนโคโลนีที่เกิดขึ้น นำไปคำนวณจำนวนจุลินทรีย์มีหน่วยเป็น CFU (colony forming unit) ต่อตัวอย่าง 1 กรัม วิธีวัดจำนวน *E. coli* และ Total coliform ตามวิธีการมาตรฐานของ 3M Petrifilm™ ด้วยอาหารเลี้ยงเชื้อเชื้อ *E. coli* และ coliform สำเร็จรูป 3M Petrifilm™ การวัดจำนวน Lactic acid bacteria (LAB) ด้วยอาหารเลี้ยงเชื้อ MRS agar และ incubated ที่ 35°C นาน 3 วัน ตรวจนับจำนวน colony-forming unit (cfu) ตามวิธีการของ Kozaki et al. (1992)

การวิเคราะห์ผลทางสถิติ ค่าการย่อยได้ของโภชนะ และจำนวนเชื้อ *E. coli* และเชื้อ LAB ในมูลระหว่างลูกสุกรที่ไม่ได้รับและได้รับขมิ้น ประมวลผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ที่ช่วงเชื่อมั่น 95 %

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ประสิทธิภาพการเจริญเติบโต (Growth performance)

การศึกษาการเสริมขมิ้นลงในอาหารสำเร็จรูปที่ร้อยละ 0.2 ของน้ำหนักอาหาร พบว่าการเสริมขมิ้นและไม่เสริมขมิ้นมีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$) ต่ออัตราการเจริญเติบโต (ADG) เท่ากับ 334$\pm$16 และ 256$\pm$14 กรัม/วัน ตามลำดับ ส่วนปริมาณการกินอาหารได้ของวัตถุแห้ง (ADMI) มีค่าเท่ากับ 300.9$\pm$63.6 และ 293.4$\pm$74.8กรัม/ตัว/วัน ตามลำดับ และอัตราการแลกเนื้อ (FCR) มีค่าเท่ากับ 1.03$\pm$0.37 และ 1.42$\pm$0.59 ตามลำดับ ร่วมถึงต้นทุนค่าอาหารในการเปลี่ยนเป็นน้ำหนัก 1 กก. ซึ่งมีค่าเท่ากับ 20.7$\pm$7.4 และ 28.4+11.7 บาท ($P<0.05$) (ไกรสิทธิ และคณะ, 2553)

การย่อยได้ของโภชนะ (Nutrient digestibility)

เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้อาหารสำเร็จรูปสำหรับลูกสุกรที่เสริมและไม่เสริมขมิ้นที่ระดับ 0.2% ไม่มีผลต่อค่าการย่อยได้ของวัตถุแห้ง (DMD) โปรตีน (DCP) ไขมัน (DEE) เยื่อใย (DCF) เถ้า (Dash) และอินทรียวัตถุ (DOM) ($P>0.05$) ขมิ้นไม่มีผลในการช่วยให้การย่อยอาหารดีขึ้น แต่สาร curcumin สามารถออกฤทธิ์ยับยั้งการสังเคราะห์ luekotrine B_4 ซึ่งทำให้เกิดการอักเสบได้ (Ammon et al., 1992) และช่วยทำให้ pH ในกระเพาะอาหารเพิ่มขึ้น ลดการทำงานของเปปซินและเพิ่มการหลั่งสารเมือกของกระเพาะอาหาร ซึ่งฤทธิ์ดังกล่าวยังช่วยป้องกันการเกิดแผลในกระเพาะอาหารจาก hydrochloric acid และ indomethacin ได้ 97.4 และ 100% (นิตยา, 2002) (**Table 2**)

การเจริญเติบโตและจำนวนเชื้อ *Escherichia coli*, Total coliform และ LAB (log cfu/g)

การเสริมและไม่เสริมขมิ้น ไม่มีผลต่อจำนวนเชื้อ *E. coli* ในมูลลูกสุกร (P > 0.05) ซึ่งไม่เห็นผลการยับยั้งเชื้อ *E. coli* ที่ชัดเจนตามสมมุติฐาน (ยุทธนา และคณะ, 2545) อาจเนื่องจากจำนวนสุกรที่จำกัด ในส่วนของเชื้อ LABพบว่าสุกรกลุ่มที่ได้รับการเสริมขมิ้นในอาหารมีจำนวน LAB สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เสริมขมิ้น (P <0.05) น่าจะไม่ได้เป็นผลโดยตรงจากสารออกฤทธิ์ในขมิ้นเนื่องจากมีรายงานว่าขมิ้นไม่มีผลต้านเชื้อ LAB (Dahl et al., 1989) ซึ่งผลการทดลองนี้ยังไม่สามารถให้คำตอบได้ (Table 3)

Table 2 Effects of curcumin on apparent digestibility of nutrients

Item	Control	Curcumin 0.2%	P-value
DMD	91.19±2.77	90.26±1.70	0.430
DCP	88.37±3.55	86.53±2.41	0.245
DEE	79.82±5.26	84.38±3.12	0.054
DCF	86.72±5.13	84.66±3.27	0.354
Dash	79.32±5.36	83.60±3.37	0.076
DOM	92.10±2.49	91.07±1.56	0.339

หมายเหตุ DMD= digestibility of Dry matter, DCP = digestibility of Crude Protein, DEE= digestibility of Ether extract, DCF = digestibility of Crude fiber, Dash = digestibility of ash, DOM = digestibility of organic matter

Table 3 Effect of curcumin on number of *E. coli*, Total coliform and Lactic acid bacteria (log cfu/g) in pig fecal

Diets	Control	Curcumin 0.2%	P-value
E. coli	6.07±0.65	5.78±0.55	0.349
Total coliform	6.97±0.56	6.66±0.51	0.266
LAB	5.69^{a}±0.50	6.30^{b}±0.11	0.029

^{a,b} means in the same row bearing unlike respective different (P<0.05)

สรุป

จากผลการทดลองนี้การเสริมขมิ้นในอาหารลูกสุกรหย่านมสำเร็จรูปที่ระดับ 0.2% ในอาหารไม่ช่วยให้การย่อยได้ของโภชนะดีขึ้น (P>0.05) ส่วนผลต่อจำนวนจุลินทรีย์ในมูลพบว่า เชื้อ LAB ในมูลสุกรที่ได้รับขมิ้นเสริมมีจำนวนสูงกว่าสุกรที่ไม่ได้เสริมขมิ้นอย่างมีนัยสำคัญ (P<0.05) ส่วนเชื้อ *E. coli* และ Total coliform ไม่พบความแตกต่างกันทางสถิติ (P>0.05) อย่างไรก็ตามในการทดลองนี้พบว่าสุกรมีอัตราการเจริญเติบโตและการกินได้ที่ดีขึ้นในสุกรที่ได้รับขมิ้นที่ระดับ 0.2% เมื่อคำนวณต้นทุนค่าอาหารเมื่อรวมค่าขมิ้นแล้วพบว่าช่วยให้ต้นทุนลดลง จึงอาจใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการใช้สมุนไพรเพื่อการผลิตสุกรปลอดภัยในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ไกรสิทธิ วสุเพ็ญ เฉลิมพล เยื้องกลาง จำลอง มิตรชาวไทย ศศิพันธ์ วงศ์สุทธาวาส และ เสมอใจ บุรีนอก. 2553. ผลการเสริมขมิ้นต่อสมรรถภาพการเจริญเติบโตของสุกรหลังหย่านม. วารสารสัตวแพทย์มหานครสาร. หน้า 31-36.

นิตยา กิจสุภา. 2002. ฤทธิ์ป้องกันการเกิดแผลในกระเพาะอาหารของน้ำมันขมิ้นชัน. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (http://www.medplant.mahidol.ac.th/pubhealth/curcuma.html)

ยุทธนา ศิริวัธนนุกุล สุรพล ชลดำรงค์กุล และสมเกียรติ ทองรักษ์. 2545. ผลของฟ้าทะลายโจร ใบฝรั่ง ขมิ้นชัน ไพล และเปลือกผลมังคุด ต่อการรักษาโรคท้องร่วงในสุกร. การประชุมวิชาการ: สมุนไพรไทย โอกาสและทางเลือกใหม่ของอุตสาหกรรมผลิตสัตว์. ณ โรงแรมมารวยการ์เด้น เขตจตุจักร กรุงเทพฯ. หน้า 115-127.

สาโรช ค้าเจริญ บังอร ศรีพานิชกุลชัย เยาวมาลย์ ค้าเจริญ คมกริช พิมพ์ภักดี และพิชญ์รัตน์ แสนไชยสุริยา. 2547. การศึกษาและพัฒนาการผลิตและการใช้สมุนไพรกระเทียม ฟ้าทะลายโจร และขมิ้นชันทดแทนสารต้านจุลชีพและสารสังเคราะห์เติมอาหารไก่และสุกร. ใน:รายงานการประชุมวิชาการเรื่อง สมุนไพรไทยโอกาสและทางเลือกใหม่ของอุตสาหกรรมผลิตสัตว์ ครั้งที่ 2 ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพมหานคร. หน้า 145-162.

Ammon HPT, BN. Dhawan, and RC. Srimal. 1992. Curcumin: A potent inhibitor of leukotriene B_4 formation in rat peritoneal polymorphonuclear neutrophils (PMNL). Planta Med. 58: 226. (http://www.medplant.mahidol.ac.th/pubhealth/curcuma.html)

AOAC. 1990. Official Methods of Analysis. Association of Official Analysis Chemists (15th ed.), DC, U.S.A.

Dahl TA, WM. Mc Gowan, MA. Shand, and VS. Srinivasan. 1989. Photokilling of bacteria by the natural dye curcumin. Arch Microbiol. 151(2):183-5.(http://www.medplant.mahidol.ac.th/pubhealth/curcuma .html)

Ilsley , H.M. Miller and C. Kamel (2005). Effects of dietary quillaja saponin and curcumin on the performance and immune status of weaned piglets. Journal of Animal Science 83:82-88.

Kozaki, M., Uchimura, T. and Okada, S., 1992. Experimental Manual of Lactic Acid Bacteria, Asakurashoten, Tokyo.